

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL
PARTEA GENERALĂ

Petrică TRUȘCĂ
Andrada Mihaela TRUȘCĂ

DREPT CIVIL
PARTEA GENERALĂ

Ediția a III-a revizuită și adăugită

Universul Juridic
București
-2024-

CAPITOLUL I

CARACTERIZARE GENERALĂ A DREPTULUI CIVIL ROMÂN

Secțiunea I

Noțiunea, rolul, principiile și delimitarea dreptului civil

§1. Considerații necesare asupra noțiunii de drept

1.1. Noțiunea de drept în general

Trăind în cadrul organizat al societății, în mod necesar, oamenii sunt obligați să stabilească relații unii cu alții.

Aceste relații nu se pot stabili la întâmplare. Din cele mai vechi timpuri și până în zilele noastre, necesitățile social-economice au impus ca relațiile dintre oameni să primeze în stabilirea și desfășurarea unor anumite reguli de conduită obligatorii.

La început a existat *obiceiul* care a impus în viața colectivă anumite reguli de conduită – ca derivând din natură și rațiune – a căror respectare era asigurată prin deprindere și teamă de izolare.

În decursul timpului, obiceiul s-a transformat în *drept natural* sau *drept cutumiar*. Dreptul natural sau cutumiar se consideră a fi rezultat din legile veșnice și nestrămutate ale naturii, precum și din necesitățile unei discipline sociale a vieții în cadrul colectivității.

Regulile de conduită, în cadrul comunităților umane, s-au impus prin forța de constrângere a diferitelor grupări și, mai târziu, a statului.

Dezvoltarea statului și a dreptului are loc în timp, de la inferior la superior și de la ceea ce era vechi la ceea ce devenea nou și util în cadrul comunităților.

Evident, această dezvoltare s-a impus și a devenit necesară ca urmare a schimbărilor și modificărilor survenite în viața economică și socială. Reținem, prin urmare, că dreptul apare odată cu statul ca produs al aceleiași dezvoltări sociale.

Existența statului, în epoca modernă, se afirmă în corelarea sa cu existența dreptului prin toate cele trei funcții ale sale. Așa fiind, dreptul ca noțiune cu caracter general ar putea fi definit în felul următor: ansamblu de norme sau reguli de conduită instituite sau sancționate de către stat în cadrul funcției legislative și a căror aplicare și respectare este asigurată prin exercitarea funcțiilor sale, administrativă și judecătorească.

1.2. Diviziunea dreptului în drept public și drept privat

Dreptul oricărei țări este unic. O diviziune în mare a dreptului este totuși posibilă. Este de reținut că această diviziune este cunoscută încă din dreptul roman¹.

Criteriul este acela al intereselor avute în vedere. Astfel, se consideră că în toate acele cazuri în care se are în vedere un interes general, ne aflăm în prezența *dreptului public*, iar în cazul în care se are în vedere un interes particular, ne aflăm în prezența *dreptului privat*.

O precizare mai sigură rezultă din faptul participării sau neparticipării statului la raporturile juridice avute în vedere. Astfel, în cazul în care la raporturile juridice participă statul, ne aflăm în prezența dreptului public. Se consideră că fac parte din dreptul public: dreptul administrativ, dreptul financiar, dreptul penal, dreptul procesual penal, dreptul constituțional ș.a.m.d.

În cazul în care raporturile juridice se stabilesc între particulari, persoane fizice și juridice, pe bază de egalitate în drepturi – chiar dacă participă și statul –, ne aflăm în prezența dreptului privat. Se consideră că fac parte din dreptul privat: dreptul civil, dreptul comercial, dreptul familiei ș.a.m.d.

Adăugăm și precizarea potrivit căreia în domeniul dreptului privat ponderea deosebită o ocupă ramura dreptului civil.

1.3. Accepțiunile noțiunii de „drept civil”

Sintagma *drept civil* este susceptibilă de mai multe înțelesuri².

¹ Pentru o prezentare mai aprofundată a acestei diviziuni, a se vedea N. Popa, *Teoria generală a dreptului*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, pp. 70-74.

² În acest sens, C. Hamangiu, I. Rosetti Bălănescu, Al. Băicoianu, *Tratat de drept civil român*, vol. 1, București, 1928, pp. 1-3; Gh. Beleiu, *Drept civil român*.

Într-un prim înțeles, prin drept civil se desemnează *ramura de drept*, adică un ansamblu de norme juridice. Acest înțeles mai este utilizat în doctrină, prin expresiile *drept obiectiv* și *drept pozitiv*.

În al doilea înțeles se desemnează unul dintre elementele conținutului raportului juridic civil ca element de structură al acestui raport și anume, *dreptul subiectiv civil*, respectiv o posibilitate recunoscută de legea civilă, subiectului activ – titularul dreptului subiectiv civil – în virtutea căruia acesta poate avea o anumită conduită, poate cere o conduită corespunzătoare dreptului său de la subiectul pasiv, iar în caz de nevoie, poate face apel la justiție, dacă dreptul său nu poate fi protejat juridic decât în acest fel.

Într-un ultim înțeles, prin *drept civil* este desemnată acea ramură a științei juridice care are ca obiect de cercetare dreptul civil ca ramură de drept. Știința dreptului civil, la rândul ei, formează obiectul de studiu pentru disciplina de învățământ, utilizându-se această expresie: *drept civil*.

§2. Noțiunea dreptului civil român

2.1. Definiție

În literatura juridică de specialitate, au fost formulate mai multe definiții ale dreptului civil, ca ramură a sistemului dreptului românesc¹, în mod diferit. Din multitudinea de definiții formulate în doctrină, o vom reține pe aceea potrivit căreia *dreptul civil este acea ramură care reglementează raporturi patrimoniale și nepatrimoniale stabilite între persoane fizice și persoane juridice aflate pe poziții de egalitate juridică*².

Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil, ediție revăzută și adăugită de M. Nicolae și P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 15; T. Pop, *Drept civil român. Teoria generală*, Ed. Lumina Lex, București, 1993, p. 7; I. Dogaru, *Elementele dreptului civil, vol. 1, Introducere în dreptul civil. Subiectele dreptului civil*, Ed. Șansa, București, 1993, pp. 13-14;

¹ Prin sistemul dreptului românesc, se înțelege totalitatea normelor juridice adoptate de legiuitorul român, norme rânduite în cadrul ramurilor de drept care, la rândul lor, sunt alcătuite din instituții juridice.

² A se vedea D. Alexandresco, *Explicațiunea teoretică și practică a dreptului civil român, în Comparație cu legile vechi și cu primele legislațiuni străine*, Tomul I,